UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia Sacra Et Hvmana

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Affectuum definitio, caussa, diuisio. Capvt II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-68724

Visual Library

DE AFFECTIBVS.
LIBER OCTAVVS.

Affectuum vis, & præſtantia.

CAPVT PRIMVM.

Vt Deus in ventis, ſic orator in affectibus ambulat.

CEleberrimum eſt diuini vatis oraculum, Deum *ſuper pennas ventorum ambulare*; quo dicto, eximia quædam, veluti aurigantis Dei ſpecies, humanis penè ſubijcitur oculis. Noſter autem orator, numinis quędam portio, & excellens imago ſtupendæ illius maieſtatis, affectibus, quaſi ventis rapitur, & eos ipſos in auditorum animis excitare ſolet. Taceant Poetæ Aeolum ſuum, qui *luctantes ventos, & ſonoras* (vt aiunt) *tempeſtates* moderatur: Et modò quidē coercet, ac mitigat, modò velut ſonitu, & terroribus armatas acies emittit. Nihil oratore admirabilius, qui non modò affectuum, quaſi ventorum habenas dare nouit, & reſtringere. Verū ipſis penè tonitruis, ac fulguribus, amplo quidem illo, & terribili ſatellitio circumuallatus, ſtipatuſque eſſe videtur; quod de Atticæ eloquētiæ principe, non inſcitè dixit Lucianus, cū pro ſatellitibus quaſi potentiſſimū Regem βροντὰς καὶ ἀστραπὰς habuiſſe memorans. Atq; eius quidem eloquentiæ, quæ in affectibus dominatur, ſummum eſt imperiū, nam cætus hominū tenet, mētes allicit, voluntates impellit, quo vult, & vnde vult deducit, opem fert ſupplicibus, excitat afflictos, reis dat ſalutē, liberat periculis, ad ſūmum, mitē quandā tyrannidem in pectoribus hominum conſtituit. De hac licet illud Pindari pronunciare.

De affectibus Cicero legend. 2 de orat. 205.

Demoſth. ſatellites coruſcationes, & tonitrua. Cicero de Orat.

Pindar. Pyth. ode.

Καὶ τὸν αἰχματὰν κεραυνὸν σβεννύεις
Αενάου πυρός, εὐ---
Δεῦδ' ἀνὰ σκάπτῳ Διὸς αἰετὸς ὠ----
Κεῖαν πτέρυγ' ἀμφοτέρω---
Θενχαλάσαις.

Et Iouis cupiditatum fulmen extinguit. & pertinacis vigilia Aquilam inducit in ſoporem, ipſum denique Iouem, intimis ſenſibus delinitū titillat, & potentius inflectit. Quæ rationes efficiunt, vt affectuum, in ſublimi præſertim eloquentia vſus ſit frequentiſſimus, & cognitio pernecesſaria, de qua, vt quæ ad Rhetores attinent liquidius pertractemus, nonnulla primum, de affectuum definitione, & cauſſis præmittenda ſunt.

Affectuum definitio, cauſſa, diuiſio.

CAPVT II.

Lactant. l. 5. Affectus cotes virtutum. Peſſimum ingenium ἄσοργοι.

DEus cum hominem primum fingeret, ſimul cum anima varios illi affectus, quaſi futuras virtutum cotes indidit, quos ſi Stoica falce velis reſcindere, ſtipitem facies ex

homi-

homine, ſine vigore, ſine ſenſu, & quod peſſimum eſt omnium, ἄσοργον. Omnino quaſi pennis aues, ita affectibus homines, ad deſtinatos curſus rapiuntur, & hos quidem, alij, quaſi egregios virtutum adminiſtros, & prodromos faciunt, alij, abiecto rationis clauo, eoſdem intemperantys dominos, & ſumma crudelitate efferatos experiuntur. Ex quo fit, vt in permotionum moderata temperie, animæ perpetua quædam ſerenitas, magnaque (ſi modo in terris haberi poteſt) felicitas ſita ſit, atque collocata. Sunt porro affectus, quos Stoici νοσήματα, κ, ἀῤῥοσήματα, Cicero permotiones; Alij motus, & paſſiones appellant, *ſentientis animæ, ex boni, vel mali opinione natæ cōmotiones*, vel, vt D. Nemeſius habet lib. de natura hominis c. 15. Affectio eſt motus animæ rationis expers, ob opinionem boni, vel mali. Fons ergo, & origo omnium affectuum eſt anima ſentiens, neque enim ex intelligente, aut etiam vegetante dimanant, cum in plantis, & in ipſa hominis mente, atque intelligētia, nullæ ſint affectiones. Alij motus ſunt leniores, quos ἠθικοὺς Cicero nominat, alij vehementiores, qui παθητικοὶ appellantur; Etſi rectam rationem excedant, animæ ὀκονομίαν, aduerſis veluti ventis labefactant, & diuellunt. Quod, quam ſæpe faciant, & quam feroces ludos ludant, teſtis eſt humana natura à primi parentis lapſu, permoleſta variorum affectuum tyrannide violenter abrepta: vt non immerito quæratur Philo, veluti in arcam Noemi beſtias, ita in corpus humanum affectionum motus, immanes quaſdam, & indomitas feras, poſt hanc naturæ labem eſſe admiſſas.

Affectuum nomen, & definitio.

Affectus ἠθικοὶ, & παθητικοὶ.

Vt in arcam Noemi beſtiæ, ſic affectus in animos immiſſi. Philo lib. de plant. Noemi.

Quicquid agunt homines: votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, diſcurſus; noſtri farrago libelli eſt.

Iuuenal. Satyr. 1.

Quę omnia eſſent tolerabiliora, ſi modum facerent; verum vt ſubitis procellis creſcentes amnes, legitimum excedunt alueum, ſuperque vel ſegetes, vel plantarum culturam præcipites lati, ruſticorum operum ſalubritatem, & decus euertūt; Sic animus, affectuum impetu abreptus, atque obſeſſus extinguitur. Sed hæc Ethicis plenius diſcutienda relinquimus.

Maximus Tyrius orat. 17.

Iam verò earum, quæ παθητικαὶ nuncupantur, affectionum variæ diuiſiones afferuntur.

Affectuum diuiſio.

Diuus Thomas apex Theologiæ, affectus diuidit ſecundum geminam ſentientis animę facultatem, concupiſcibilem, & iraſcibilem, quam Græci, melius ἐπιθυμητικὸν κ, θυμώδες nominant; & in Appetente quidem collocat amorem, odium, deſiderium, fugam, gaudium & dolorem. In iraſcente ſpem, deſperationem, timorem, audaciam, iram. Galenus, excandeſcentiam, iram, timorem, mœrorem, inuidiam, cupiditatem, amorem, & odium memorat. Stoici ad quatuor fontes voluptatem, dolorem, ſpem, timorem, omnia referunt. Plato, ſub finem Timæi, duo veluti permotionum elementa facit, voluptatem, & dolorem. Ariſtoteles, quem hic ſequimur, 12. motuum genera recenſet. Iram, manſuetudinem, amorem, timorem, confidentiam, verecundiam, & inuerecundiam, gratiam, & commiſerationem, indignationem, inuidiam, & æmulationem. Omnia quidem appoſitè dicta, & hæc ex boni maliue præſentis, vel abſentis varia ratione, & ab alijs fuſius, ſtrictius ab alijs colliguntur. Ariſtotelis tamen diuiſio, ad ciuiles motus, & Rhetorum tractationem magis facit, quam in ſingulis poſtea plenius diſcutiemus, maximè autem motus amoris, lætitiæ, voluptatis, ſpei, metus, odij, iracundiæ, delinitionis, & miſerationis, qui in hac ſublimi, quam tractamus eloquentia, ſæpius dominatur, ſigillatim exponam.

D. Thom. 1. 2. q. 23.

Galenus lib. de cognoſ. & cur. affect.

Affectuum Sedes, inſtrumenta, ſeu vehicula.

Et qui ſint Dæmoniaci affectus.

CAPVT III.

AFfectuum ſedes, cor humanum eſt, mare illud magnum Danielis, in quo quatuor venti (tot ſcilicet perturbationum fontes) aduerſis motibus in ſeſe plerunque feruntur infeſti. Nec ſine cauſſa פלגי מים *Palge. Maiim diuiſiones aquarum*, cor Regis appellauit ſapiens. Mirū eſt quomodo vna particula, tantos, & tam varios fluctus capere poſſit. Quod autē cordi aptius inſideant, ratio eſt, quod ſpiritu, calore, & ſanguine, quaſi inſtrumentis, vehementes illi affectus, quales ſunt amoris, & iracundiæ potiſſimū, indigeāt, quorum omnium cor focus eſt, & domicilium. Quo fit etiam, vt ad violentos affectus pronio-

Daniel. 7. Affectuum ſedes. Prouerb. 21.